

Gül Irepoğlu'ndan derinlikli bir inceleme: "Gül"

Güllerin içinden

Sanat tarihçisi, mimar ve romancı Gül Irepoğlu, "dünyanın en bilinen çiçeği" diyebileceğimiz güllü, her yönüyle bir kitaba sığdırmaya çalışıyor yeni çalışmasında. Güllün adından güllün kokusuyla tadına; güllü resimlerden güllü çinilere, güllü kumaşlardan güllü halılara, güllü taşlardan güllü ahşaplara, güllü mücevherlerden güllü camlara; güllü takmaktan hayatımızın gül bahçelerine kadar dallanmış halleri yer alıyor kitapta çiçeğin. Kısacası Irepoğlu soyut ve somut her kullanımıyla gülleri önümüze sermeye çalışıyor.

getirmiş bir sanat tarihçisi olduğunu hesaba katarak, az önce söylenenler daha da anlam kazanacak. Lâle kitabında da, Gül kitabında da biriktirdiği hikâyeleri muhteşem bir görsellikle der top edip önümüze koydu Irepoğlu. Bu bağlamda her iki kitap için de edebiyatın içinden doğmuş kitaplar demek mümkün. Hele söz konusu olan "gül" olunca konu ister istemez edebiyata daha bir meyilli hâle geliyor. Bu bağlamı çok ge-

derilere götürmek de mümkün. Mesela divan edebiyatına...

Bilindiği gibi gül, divan edebiyatının en önemli unsurlarının başında gelir. Hatta her şeydir dense bile abartılmıyılmaz çünkü divan şüirinin temel meselesi olan sevgilinin simgesidir gül. Ashında bu güzel ayrıntı bile kültürümüzde çok önemli bir yeri olan bu çiçeğin, ne kadar büyük simgesel bir değer taşıdığını gösteriyor. Ancak Irepoğlu, çiçeğin kendini sürüklediği yolda bununla sınırlı kalmıyor elbet. Dinsel boyutlarından, yetiştiriciliğine, türlerinden Avrupa kültüründeki yerine, "en erken betimlemesi üç bin beş yüz yıl öncesine" dayanan bu çiçeğin tarihinden kullandığı alanlara kadar uzanabildiği her yere uzanıyor.

Geçmiş bir kenara bırakıp bugünlere de çengeline atıyor Irepoğlu ayrıca. Küçük bir not olarak eklemek de gerekir; kitabın en keyifli bölümleri arasında yer alıyor buralar. Irepoğlu'nun incelikli bir çabasının ürünü olarak karşımıza çıkıyor. Bugünün şir ve şarkılarından "güllü" olanlarını derlemiş yazar. Bir anlamda hep dilimizde ucunda olan ama dile gelmeyen şir ve şarkılar da bu kitaptaki yerini almış.

Sayfalar arasında bunlardan başka; güllün adından güllün kokusuyla tadına; güllü resimlerden güllü çinilere, güllü kumaşlardan güllü halılara, güllü mücevherlerden güllü camlara; güllü takmaktan hayatımızın gül bahçelerine kadar dallanmış halleri yer alıyor çiçeğin. Kısacası Irepoğlu soyut ve somut her kullanımıyla gülleri önümüze seriyor. Üstelik de bunu bir sanat tarihçisi titizliği, mimar çok boyutluluğu ve romancı derinliği ve yetkin diliyle yapıyor.

Irepoğlu'nun son çalışması; hem araştırmacılar için değerli bir kaynak hem de bu çiçeğin yaşamımızdaki yerini merak eden her okur için eşsiz görselliğiyle vazgeçilmez bir kitap. ■

Gül - Aşkın Çiçeği, Sanatın Çiçeği, Sonsuzluğun Çiçeği/ Gül Irepoğlu/ Yapı Kredi Yayınları/ 376 s.

□ Melisa BULUT

Şüphesiz her liste eksik kalmaya mahkûm. Listelenen, ayrıntılandırılan, dallarının en ücra köşesine kadar gidilmeye çalışılan her ne olursa olsun, sonuçta öznel bir verimdir listeler ve işte tam da bu nedenle bu eksiklik, bir yanıyla kabul edilebilir bir hal alır. Hele ki iç dünyasına girilip sirayet ettiği bucakların ortaya çıkarıldığı "şey", herkeste farklı duygu ve imgeler uyandıran bir "şey" ise bu, her adımda daha da derinleşen, derinleştikçe de zorlaşan bir çalışmanın habercisi olur.

Sanat tarihçisi ve mimar Gül Irepoğlu da son kitabıyla böyle bir işin içine girmiş. Kültürümüzde derin ve her yerde, her şekliyle farklı imgeler yüklenen güllü, kapsayıcı bir bakışla ele alıp anlatmaya çalışmış.

Gül, şüphesiz herkeste farklı çağrışımlara açık ve özel bir çiçek. Ancak Gül Irepoğlu için daha farklı anlamları olduğu da açık: "Güllün herkes için ortak ya da farklı anlamları var kuşkusuz. Dünyanın sevdiği çiçek o. Benim içinse özel bir anlamı olduğunu belirtmeye bilmem gerek var mı? İsmimi her zaman sevdim, bu özel çiçeği de öyle."

Irepoğlu'nun böyle çalışmalarına alışkınız aslında. Çok değil, daha bundan birkaç yıl önce, yine yoğun bir çabanın ürünü olarak karşımıza çıkan Lâle kitabının da yazarı aynı

zamanda Irepoğlu. Yazar, Lâle kitabında, lâlenin imparatorlukları etkileyen, sanata yön veren uzak ve yakın tarihini incelemiştir. Ortaya da muhteşem görsellerle bezeli çiçeğin kendisine, tarihine ve ondan türemiş sanata meraklı herkes için vazgeçilmez güzellikte bir kaynak kitap çıkmıştır.

Irepoğlu, Lâle kitabında yaptığını, şimdi de Gül kitabında yapıyor ve rahatlıkla "dünyanın en bilinen çiçeği" diyebileceğimiz güllü, her yönüyle bir kitaba sığdırmaya çalışıyor. Başta da söylendiği gibi bu zorlu bir mücadele çünkü

Gül Irepoğlu'nun diğer kitaplarını göz önüne aldığımızda; kültürümüzün özel bir nesnesini merkeze koyup çevresinde hikâyeler biriktirdiğini görürüz. "Gül" kitabında da bu çiçeğin sakladığı hikâyeleri bir araya getirme çabasına giriyor.

